

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

LÁMPÁK SZERZŐI JOGI VÉDELME

SZJSZT-05/07

Megkereső: T. P. Kft.

A megkeresés

1. Társaságunk egyebek mellett különféle világítótesteknek az országba történő behozatalával és forgalmazásával foglalkozik.
2. A közelmúltban egy versenytársunk, a Z. B. GmbH azzal keresett meg minket, hogy az egyik, általunk forgalmazott fali-, illetve mennyezetilámpa-család az összetéveszthetőség hasonló a Z. B. GmbH által forgalmazott PASQUALE lámpacsaládhoz, és ezért társaságunkat a termék forgalmazásának leállítására szólította fel.
3. Tájékoztatjuk a Szerzői Jogi Szakértő Testületet, hogy B. F., a lámpák tervezője a lámpák tekintetében Németországban 2002. április 19-i elsőbbséggel formatervezésiminta-oltalommal rendelkezik.
4. A lámpák Magyarországon nem részesülnek formatervezésiminta-oltalomban, ezért a Z. B. GmbH a lámpák szerzői jogi oltalmára hivatkozik.
5. Jelen felkérésünkhöz csatolunk egy db. PASQUALE, négyzet alakú, és egy db PASQUALE kör alakú lámpát. A lámpák könnyebb azonosítása végett M/2 szám alatt csatoljuk a Z. B. GmbH katalógusának e lámpákat bemutató részét.
6. A PASQUALE lámpák négyzet, illetve kör alakúak, a lámpatest matt alumínium színű, az izzó előtt fehér homokfűvott üveg szórja a fényt.
7. A piacon számos forgalmazó számos hasonló terméke kapható. M/3 szám alatt csatoljuk a H. L. katalógusából vett képeket. M/4 szám alatt csatoljuk az F. L. katalógusából vett képeket. M/5 szám alatt csatoljuk az E. katalógusából vett képeket. M/6 szám alatt csatoljuk az R. katalógusából vett képeket.
8. Álláspontunk szerint a PASQUALE termékcsaládba tartozó lámpák nem állnak szerzői jogi védelem alatt, ugyanis e lámpák nem rendelkeznek egyéni, eredeti jelleggel. A PASQUALE világítótestek éppúgy négyzet, illetve kör alakúak, matt alumínium színűek, és fehér matt üvegen keresztül eresztik át a fényt, mint a piacon fellelhető számos többi hasonló lámpa.
9. Felkérjük a testületet, abban a kérdésben szíveskedjék szakvéleményt adni, hogy a benyújtott PASQUALE világítótestek az Sztj. szerint szerzői jogi védelem alá tartoznak-e.

Az eljáró tanács szakértői véleménye

A szerzői jogi oltalom feltételeit a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (továbbiakban: Szt.) a következőképpen határozza meg:

„1. § (1) Ez a törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat.

(2) Szerzői jogi védelem alá tartozik – függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e – az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen:

...

m) az iparművészeti alkotás és annak terve, ...

(3) A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől.”

Ez azt jelenti, hogy a szerzői jogi védelemnek a mű „egyéni, eredeti jellegén kívül más feltétele nincs, és nem is lehet. Nem függhet tehát mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől” [miniszteri indokolás az 1–9. §-hoz, 1. § (3) bek.]. Az Szt. 1. § (2) bekezdésében szereplő felsorolás példálózó jellegű, a szerzői jogi védelemnek tehát az sem feltétele, hogy az egyéni, eredeti alkotás az *a)–o)* pont valamelyike alá besorolható legyen.

A szerzői jog a kifejezést és nem az ötletet védi. A kifejezés védelme természetesen igazodik a tartalom és a műfajta sajátosságaihoz. Másként mérhető pl. egy helyesírást ellenőrző számítógépi program és egy opera egyéni, eredeti jellege. És másként egy használati tárgyként működő lámpáé vagy egy versé. Az előbbi esetekben a funkció, a használhatóság eléréséhez szükséges paraméterek nagymértékben szűkítik az egyéni, eredeti jelleg kifejezhetőségének terét. Összességében az egyéni, eredeti jelleg megállapíthatóságának minimálisan az a feltétele, hogy a mű ne legyen más mű szolgai másolata (l. A szerzői jogi törvény magyarázata, 26. old., szerk. Gyertyánfy Péter, KJK-Kerszöv, Budapest, 2000 – a továbbiakban: Kommentár). Mint ahogyan a testület arra korábbi szakértői véleményeiben már rámutatott, az alkotás akkor „egyéni”, ha „az adott körülmények között lehetőség van többféle kifejezési módra, s ezek közül a szerző egyéni módon valósítja meg azok egyikét vagy másikat”, és akkor „eredeti”, ha „az nem csupán valamely már meglévő alkotás szolgai másolata”.¹

A szerzői jogok összessége a szerzőt a mű létrejöttétől kezdve illeti meg (Szt. 9. §). Azaz a szerzői jogi védelem keletkezése, szemben pl. a formatervezésiminta-oltalommal, semmilyen regisztrációt nem igényel, az a mű létrejöttével automatikusan jön létre. Ezért a szerzői jogi védelem, szemben pl. a formatervezésiminta-oltalommal,² nem használja az objektív újdonság fogalmát mint a védelem egyik feltételét. „A szerzői jogi védelemhez csak szub-

¹ Lásd az SZJSZT 38/03 sz. véleménye.

² 2001: XLVIII. törvény 1. § (1) Formatervezési mintaoltalomban (a továbbiakban: mintaoltalom) részesülhet minden új és egyéni jellegű formatervezési minta (a továbbiakban: minta).

2. § (1) Új a minta, ha azzal azonos minta nem jutott nyilvánosságra az elsőbbség időpontját megelőzően.

jektív újdonság kell [1. § (3) bek.], nem pedig objektív iparjogvédelmi jellegű, amely a védelemből a bár ugyancsak önállóan, de később keletkezett (bejelentett) és megoldásában azonos alkotásokat kizárja. Ezért a szerzői jogban az „újdonság” helyett inkább az „eredetiség” kifejezést használjuk. Itt a szerzői jogban az azonos tárgyú, hasonló felépítésű „párhuzamos fejlesztések” (párhuzamosan alkotott önálló művek) egyidejű konkuráló védelmet élvezhetnek ...” (Kommentár, 26. old.)

Tehát annak megállapításánál, hogy a Z. B. GmbH által forgalmazott PASQUALE lámpacsalád szerzői jogi védelem alatt áll-e, csak a lámpák egyéni, eredeti jellege az irányadó.

Az eljáró tanács álláspontja szerint a fenti esetben olyan alkotásokról van szó, amelyek funkcionalitása, használati tárgyi minősége nagymértékben meghatározza azok kialakítását. Ennek ellenére a piacon ismert lámpákhoz képest a PASQUALE lámpák szerkezeti és formai kialakításukban, kivitelezésükben (pl. üveglapok befogásának módja, távtartók kialakítása, fémlapok megmunkálásának módja) tartalmaznak olyan jellegzetességeket, amelyek megalapozzák egyéni és – a bemutatott lámpákhoz képest – eredeti jellegüket, így tehát azok szerzői jogi védelem alatt állnak.

A fent kifejtettek alapján azonban az sem kizárt, hogy a T. P. Kft. által forgalmazott, a megkeresésben be nem mutatott lámpák esetében párhuzamosan alkotott önálló művekről van szó, és nem a PASQUALE lámpák szolgai másolatairól.

*Dr. Vékás Gusztáv, a tanács elnöke
Dr. Lendvai Zsófia, a tanács előadó tagja
Pohárnok Mihály, a tanács szavazó tagja*

MÚFORDÍTÁS SZERZŐI JOGI VÉDELME

SZJSZT-08/07

A Pest Megyei Bíróság megkeresése

A megkeresésben feltett kérdések

- A per tárgyát képező fényképezőgéphez kapcsolódó angol nyelvű használati útmutató (a kereset F/2 melléklete, amelynek magyar nyelvű fordítása (a kereset F/3 melléklete) az iratok között szintén megtalálható) önálló szerzői műnek minősül-e?
- Önálló műnek, illetve a fenti kérdésben megjelölt használati útmutató átdolgozásának minősül-e az alperes által készített, ugyanezen fényképezőgéphez csatolt használati útmutató (a kereset F/5 számú melléklete)?

I. A bíróság által feltett kérdések

I.1. (első francia bekezdés): A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban Szjt.) 1. §-ának (1) bekezdése értelmében a törvény az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat védi. Az 1. § (2) bekezdése értelmében a törvény védelme alá tartozó alkotásnak minősülnek – függetlenül attól, hogy a törvény külön megnevezi-e – különösen az irodalmi (pl. szépirodalmi, szakirodalmi, tudományos, publicisztikai) művek. E rendelkezés értelmében tehát a szakirodalmi művek is szerzői jogi védelem alá tartoznak, amennyiben egyéni, eredeti jellegük van. Az „irodalom” kifejezést tehát tágan kell értelmezni, e fogalomkörbe tartoznak a műszaki jellegű, tudományos, szak- és ismeretterjesztő írásművek is.

A törvény – más műfajtaikhoz hasonlóan – az irodalmi művek védelmének pozitív feltételül szabja azt, hogy az alkotás szellemi tevékenység eredményeként egyéni, eredeti jelleggel rendelkezzen. Az egyéni, eredeti jelleg követelménye igazodik a tartalom és a műfajta sajátosságaihoz. A szépirodalom alkotásai körében tág tere van az egyedi gondolatok változatos művészi eszközökkel történő megfogalmazásának, míg viszont a szakirodalom területén a funkció, a feladatteljesítés, a szakmaiság követelményrendszere nagymértékben szűkíti az egyéni, eredeti jelleg kifejeződésének terét. Ebben a szűk térben is azonban lehetséges az adott tudományos-szakmai cél különféle megközelítéseivel, a szükségszerűen átadandó ismeretek csoportosításával, megjelenítésével, magyarázatával egyéni, eredeti alkotást létrehozni. Összességében kijelenthető, hogy az egyéni, eredeti jelleg megállapításának, amelyet a törvény a szerzői mű védelmének fennállásához előír, minimálisan az a feltétele, hogy a mű ne legyen más mű szolgai másolata.

A mű fordítása védelmének feltételül az Szjt. 4. §-ának (2) bekezdése szintén az egyéni, eredeti jelleget szabja. A művészeti alkotások egyéni jellegű műfordításai kétséget kizáróan szerzői műnek minősülnek. A szakmai, tudományos művekre vonatkozóan a Szerzői Jogi Szakértő Testület peren kívül, felkérésre 1972-ben készített szakvéleménye szerint a szerzői műről készített fordítás műként való elismerése a fordítás színvonalától, illetve jellegétől függ, így csak konkrét esetekben, konkrét jellemzők alapján dönthető el. A minden fordítói leleményt nélkülöző nyersfordítás nem részesül szerzői jogi védelemben, de a szakirodalmi művek esetében valószínűsíthető, hogy e művek fordítása általában meghaladja a nyersfordítások szintjét, és így védelemben részesülhet.

Mindezek alapján, megvizsgálva a megkereséshez csatolt keresetlevél F/2 és F/3 mellékleteként benyújtott angol nyelvű használati útmutatót és annak magyar fordítását az eljáró tanács megállapítja, hogy azok – bár felépítésükben, elrendezésükben kétségtelen követik a hasonló műszaki leírások szerkesztési elveit – az egyes témákhoz kapcsolódó információk szöveges és grafikus megfogalmazásában, illetve ábrázolásában hordozzák azt az egyéni, eredeti jelleget, amely a védelmet megalapozza. A fordítás ebben az esetben szerzői műről készült, és nem tekinthető tükörfordításnak (nyersfordításnak) mivel felhasználja és értelem szerűen alkalmazza az útmutató témájában a magyar szaknyelvben bevett és meghonosított szakkifejezéseket, megfogalmazásokat.

Egyéni, eredeti alkotásoknak tekinthetők továbbá az angol és magyar nyelvű változatban azonos módon megjelenő műszaki ábrák, példafotók és grafikus ábrázolások is.

I.2. (második francia bekezdés): Az F/5 mellékletként bemutatott használati útmutató szövegében rövidebb azáltal, hogy az F/3 mellékletben megtalálható magyarázatok és figyelmeztetések kevésbé részletezettek vagy teljesen elmaradnak (pl. biztonsági előírások, képfarmátumok), a szóhasználat helyenként különbözik (pl. felhasználói beállítások – testreszabás), de a ténylegesen megjelenő szöveg alapvetően az F/3 mellékletben található szöveg átvételének tekinthető. Ugyancsak átvételt valósít meg az alperes az F/5 mellékletben akkor, amikor az F/2–F/3 mellékletben található műszaki ábrákat, példafotókat, grafikus ábrázolásokat változtatás nélkül jelenteti meg az általa kiadott használati útmutatóban. Egyes esetekben (pl. nyakszív felhelyezése a fényképezőgépre) az F/5 mellékletben csak az átvett ábra jelenik meg, az F/2–F/3 mellékletben hozzá fűzött leírás, magyarázat hiányzik.

Összességében megállapítható, hogy az F/5 mellékletben változtatás nélkül megtalálható az F/2–F/3 melléklet valamennyi ábrájának másolata, a szövegek pedig lényegi változtatás nélkül, kihagyásokkal szerepelnek az F/5 mellékletben.

II. A felperes kérdései (11.P.24723/2006/11.)

1. Az F/5 számon csatolt alperesi kezelési útmutató a felperes angol nyelvű kezelési útmutatójától eltérő, eredeti, egyéni jellegzetességgel bíró műnek minősül-e?
2. A felperesi kezelési útmutatóban található ábrák, grafikák, fényképek szerzői jogi védelem alá tartozó alkotásoknak minősülnek-e?
3. Vizsgálja meg a tisztelt Szerzői Jogi Szakértő Testület a felperesi és alperesi kezelési kézikönyvet abból a szempontból, hogy van-e azonosság, illetve hasonlóság a kezelési útmutatókban lévő ábrák, grafikák, fényképek között, illetve az alperesi kezelési útmutatóban szereplő ábrák, grafikák, fényképek esetében kimutatható-e, hogy azok a felperes engedélye nélküli felhasználásával készültek!
4. Az alperesi kezelési útmutatónak a felperesi művel azonos vagy nagyon hasonló szerkezeti felépítése, koncepciója miatt megállapítható-e a szerzői jog megsértése?

Ad 1. Az F/5 sz. melléklet szerinti használati útmutató az F/2 alatt csatolt angol nyelvű kezelési útmutatóval azonos felépítésű, szerkezetű, azonos témákat azonos sorrendben és logikai rend szerint tárgyal. A két szöveg között a nyelvin túl a különbség csak a részletezettségben van: az F/5 melléklet szövege egyes részleteket (magyarázatokat, figyelmeztetéseket) nem tartalmaz, de ami ténylegesen benne van, az az F/2 melléklet szövegével azonosnak tekinthető.

Ad 2. A felperesi kezelési útmutatóban szereplő ábrák, grafikák, fényképek kielégítik az Sztj. 1. §-ában a mű védelmének feltételül szabott egyéni, eredeti jelleg követelményét, ezáltal szerzői jogi védelem alatt állnak.

Ad 3. A felperesi és alperesi kezelési útmutató ábraanyaga teljes mértékben megegyezik egymással, ugyanazok az ábrák, grafikák, fényképek ugyanazon helyeken szerepelnek mindegyik kiadványban, ami az ábraanyag szolgái átvételére utal.

Ad 4. Tekintettel arra, hogy szakmai jellegű műről van szó, ahol a tematika követelménye (be kell mutatni a fényképezőgépet, és annak működését minden vonatkozásban) határozza meg a szerkezetet és a felépítést, önmagában a koncepció azonossága nem valósít meg szerzői jogi jogsértést.

III. Az alperes kérdései (11.P.24723/2006/9.)

- 1.1. A „műfajon” belül miben áll egy használati-kezelési útmutató egyéni, eredeti jellege, és milyen főbb szempontok alapján határozható el egy konkrét termékre készített (párhuzamos) útmutatók egymástól szerzői jogi szempontból?
- 1.2. Milyen szerkesztési és tartalmi elemek, elvek mentén állapítható meg, hogy a felperesi és a per tárgyát képező alperesi magyar nyelvű útmutatók egymáshoz képest önálló műveknek tekinthetők-e?
- 1.3. Az eljárás alapjául szolgáló tényállásra tekintettel kitől és milyen felhatalmazás szükséges a használati útmutató a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (a továbbiakban „Fgytv.”) 12. §-ának (3) bekezdésében az importárúkra meghatározott kritériumoknak (amelyek szerint az importárú esetében az árukhoz csatolt idegen nyelvű útmutatóval azonos tartalmú, magyar nyelvű használati és kezelési útmutatót kell a fogyasztó számára biztosítani) megfelelő magyar nyelvű fordításának elkészítéséhez?
- 1.4. A közösségi jogban „jogkimerülés intézményeként” ismert jelenség mely szerzői mű tekintetében és milyen jogkövetkezményekkel valósult meg az eljárás alapjául szolgáló tényállást illetően?
- 1.5. Fejtse ki véleményét a párhuzamos import összefüggésével kapcsolatos alábbi álláspontunkról.

A jogkimerülés célja, hogy a szellemi alkotások szabad forgalmát, az azokon fennálló szellemi tulajdon az első jogszerű tulajdonátruházást követően ne gátolja. A párhuzamos import terén kialakult gyakorlat alapján a közösségi jogkimerülés elméletét az Európai Közösségek Bírósága folyamatosan építette ki a szabadalmi és védjegy jog területén, majd a Musik-Vertrieb Membran GmbH v. Gesellschaft für Musikalische Aufführungs- und Mechanische Vervielfältigungsrechte (GEMA)-ügyben³ a kizárólagos szerzői jog és az áruforgalom szabadsága között fennálló összeütközés kapcsán pedig általános jelleggel mondta ki az Európai Közösségek Bírósága, hogy a korábbi, ipari tulajdonra vonatkozó elvi állásfoglalásai a szerzői jogra is érvényesek.

³ Cases 55 and 57/80 (1981) ECR 147

Az érintett magatartás, azaz a párhuzamos importból származó termékekhez használati útmutató rendelkezésre bocsátásától való elzárkózás a magyar és egyszersmind az egységes belső piacon zajló kereskedelmet is gátló tényező.

Az idegen nyelvű útmutatóval azonos tartalmú magyar nyelvű használati útmutató polgári jogi értelemben a Ptk. 95. §-ának (1) bekezdése szerinti alkotórész szerepét tölti be, nincs önálló gazdasági jelentősége, azonban az Fgytv. 12. §-ának (3) bekezdése az importból származó digitális fényképezőgépek jogszerű forgalmazásának előfeltételévé teszi.

Az alperes a jogkimerülésre való tekintettel jogszerűen importálja az érintett terméket, abban azonban csupán idegen nyelvű használati útmutató található, így jogszerűen nem hozhatja magyarországi forgalomba. Ez arra vezet, hogy a felperesi szerzői jogok visszaélésszerű gyakorlása miatt a versenytársak kiszorulnak a piacról, és a fogyasztók nem juthatnak hozzá a márkán belüli versenyből származó előnyökhöz. Az így a hozzáférés szempontjából kialakult monopóliummal való visszaélés (ez esetben a használati útmutatók ésszerű áron történő értékesítésétől való elzárkózás) veszélyezteti a versenyhez fűződő közérdeket.

Ad 1.1. Az eljáró tanács utal az I.1. pontban kifejtettekre annak megerősítésével, hogy az eredetiség követelményét másként elégíti ki a kifejezetten művészeti alkotás, és másként a valamely szakterülethez szorosan kötődő, az adott funkciók, követelmények által meghatározott mű. Ezen a szűk területen is lehetséges azonban az egyéni, eredeti jelleg kifejeződése. Az azonos termékre készített, hasonló műszaki leírások is különbözhetnek az egyes témákhoz kapcsolódó információk körében, szöveges és grafikus megfogalmazásában.

Ad 1.2. A szerkezeti, tartalmi elemek, témakörök azonossága a műszaki leírások közös szakmai követelményrendszeréből adódik, a szerzői jogi védelem fennállását megalapozó egyéni, eredeti jelleg a szövegek megfogalmazásában, képi, grafikai felépítésében, megjelenítésében található meg.

Ad 1.3. Az Szjt. 16. §-ának (1) bekezdése értelmében a szerzői mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában való bármilyen felhasználása és minden egyes felhasználás engedélyezése a szerző engedélyéhez kötött. A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény előírásainak megfelelő, az árukhoz csatolt idegennyelvű útmutatóval azonos tartalmú, magyar nyelvű használati és kezelési útmutató létrehozható egyrészt az idegen nyelvű eredetiről már elkészített fordítás reprodukálásával (többszörözés Szjt. 18. §), illetve esetleg új fordítás készítésével (átdolgozás Szjt. 29. §); mindkettőhöz szükséges az eredeti, idegen nyelvű mű szerzői jogosultjának engedélye (az első esetben a magyar fordítás szerzői jogosultjának engedélye is).

Ad 1.4. A jogkimerülés jogintézményét az Szjt.-nek „A terjesztés joga” fejezetcímet viselő 23. §-ának (5) bekezdése szabályozza az Európai Gazdasági Térség területére vonatkozó hatállyal. Eszerint, ha ebben a térségben a jogosult, vagy az ő kifejezett hozzájárulásával más adásvételrel vagy a tulajdonjog más módon történő átruházásával a műpéldány forgalomba hozta, a terjesztés joga az így forgalomba hozott műpéldány tekintetében – a bérbeadás, a haszonkölcsönbe adás és a behozatal joga kivételével – nem gyakorolható. A terjesztés

joga a 23. § (2) bekezdése értelmében magában foglalja különösen a műpéldány tulajdonjogának átruházását és a műpéldány bérbeadását, valamint a műpéldánynak az országba forgalombahozatali céllal való behozatalát. Mint a szabályozásból is látható, a jogkimerülés csak a terjesztés jogára vonatkozóan áll be a törvényben meghatározott feltételek megvalósulása esetén, más felhasználási jogokra nézve nem. Az Ad 1.3. pontban írtaknak megfelelően a fogyasztóvédelmi előírásoknak megfelelő magyar nyelvű használati útmutató a meglévő fordítás többszörözésével vagy új fordítás készítésével állítható elő, s ezek a felhasználások nem részei a szerzőt megillető önálló terjesztési jognak. Így ezen felhasználások engedélyezésének joga megilleti a szerzőt mindenütt, ahol a művét többszörözni vagy átdolgozni (fordítani) akarják, akkor is, ha az engedélyével az Európai Gazdasági Térségben tulajdonjog-átruházással forgalomba hozott műpéldány terjesztési joga kimerült. Ugyancsak nem terjed ki a jogkimerülés a műpéldánynak az országba forgalombahozatali céllal történő behozatalára sem. Így a külföldön jogszerűen többszörözött, vagy forgalmazott műpéldányok terjesztése Magyarországon jogszerűtlen lehet.

Ad 1.5. Alperes kérdését a terjesztés jogának kimerülése oldaláról az Ad 1.4. alatt az eljáró tanács megválaszolta. Ebből az következik, hogy a felperes többszörözési és átdolgozási joga nem merül ki, azt a forgalomba hozatalt követően is gyakorolhatja. Ami a kérdés másik oldalát illeti, a szerzői jog érvényesítése és az áruk szabad forgalmának a Római Szerződésben megfogalmazott követelménye közötti ellentmondás feloldása nem a Szerzői Jogi Szakértő Testület (Sztj. 101. §), hanem a bíróság feladata.

Dr. Szilágyi István, a tanács elnöke
Dr. Mann Judit, a tanács előadó tagja
Dr. Kiss Zoltán, a tanács szavazó tagja

GOKARTPÁLYARAJZ SZERZŐI JOGI VÉDELME

SZJSZT-12/07

A BRFK XIV. kerületi Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztályának megkeresése

A rendőrség által feltett kérdések

1. Az ügyben szereplő – G. Bt. által készített – pályarajz szerzői jogi védelem alá tartozó alkotásnak minősül-e, valamint felhasználására, illetve harmadik személynek történő átadására milyen szabályok és kötelezettségek vonatkoznak?
2. A terveknek, pályarajzoknak és a kivitelezésnek milyen nemzetközi vagy hazai szabályoknak kell megfelelnie?

3. A rendelkezésre álló adatok alapján megállapítható-e az ügyben szereplő bármely személy vonatkozásában a szerzői jogi törvényben vagy annak felhatalmazásán alapuló jogszabályokban előírt kötelezettség megszegése?
4. Amennyiben megállapítható a fenti kötelezettség megszegés, abban az esetben az miben nyilvánul meg? Megállapítható-e továbbá az, hogy a kötelezettség megszegés haszonszerzés végett vagy vagyoni hátrányt okozva valósult meg?

Az eljáró tanács válasza

Ad 1. A kérdés több alkérdést tartalmaz, amelyekre az eljáró tanács egyenként válaszol.

Az ügyben szereplő – G. Bt. által készített – pályarajz szerzői jogi védelem alá tartozó alkotásnak minősül-e?

A kérdéses pályarajz – mint arra az eljáró tanács már a jelen ügy előzményeként elfogadott 31/06/01 számú szakvéleményében (előző szakvélemény) is rámutatott – olyan, egyéni-eredeti jelleggel rendelkező tudományos alkotás, amely a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) rendelkezései alapján szerzői jogi védelemben részesül. Az eljáró tanács az előző szakvéleményben a szerzői jogi védelem fennállását alátámasztó érveket részleteiben is kifejtette, ezért ezek megismétlésétől a jelenlegi szakvéleményben eltekint.

Érdemi pontosítást kíván tenni azonban az eljáró tanács a feltett kérdésre vonatkozóan annyiban, hogy szerzői jogi értelemben nem a G. Bt. (a továbbiakban: vállalkozó) minősül a kérdéses pályarajz alkotójának (a pályarajzot nem a vállalkozó „készítette”). A szerzői jog ugyanis az Szt. alapján azt illeti meg, aki a művet megalkotta [Szt. 4. § (1) bek.], ez a személy, a szerző, pedig a magyar jogfelfogás szerint csak természetes személy, vagyis ember lehet. A pályarajz alkotójának (alkotóinak) személye a rendelkezésre álló iratanyag alapján teljes bizonyossággal nem állapítható meg, azonban a beruházási programterv alapján valószínűsíthető, hogy annak szerzői jogi értelemben vett alkotója (alkotói) a beruházási programterven készítőként feltüntetett személy(ek): G. F. és/vagy M. S.

Az ügyben szereplő pályarajz felhasználására milyen szabályok és kötelezettségek vonatkoznak?

A szerző(k) személyére vonatkozó, előző alkérdés pontosításaként tett megállapítás az e kérdésre adható válasz szempontjából elsődleges jelentőséggel bír. A szerzői jog ugyanis, mint a tanács jelezte, az Szt. alapján azt illeti meg, aki a művet megalkotta. Ez egyben azt is jelenti, hogy a vállalkozó, amely nem minősül, nem minősülhet szerzőnek, a pályarajz felhasználására vonatkozó jogait kizárólag származékos módon, az eredeti jogosult szerzőtől szerezhetette.

A vállalkozónak elméletileg többféle lehetősége is fennállhatott a felhasználási jogok megszerzésére.

1. Amennyiben az alkotók a pályarajzot a vállalkozónál fennálló munkaviszony keretében, munkaköri kötelezettségként készítették el (Sztj. 30. §), vagy ha a pályarajz az Sztj. 6. §-ában foglaltaknak megfelelően együttesen létrehozott műnek minősül (ennek megítélése a rendelkezésre álló adatok alapján nem lehetséges), a vállalkozó a vagyoni jogokat esetlegesen teljes körű felhasználást biztosító jogátszállással szerezte meg.

2. Amennyiben viszont a jogátszállás törvényben biztosított lehetőségei nem állnak meg, a vállalkozó csupán a felhasználásra szerezhetett engedélyt. Ebben az esetben az alkotó(k) és a vállalkozó között létrejött felhasználási szerződésnek kellett rendeznie az engedélyezett felhasználási jogosultságokat, azok terjedelmét, mértékét stb. oly módon, hogy a szerződés harmadik személynek is átengedhető jogokat biztosítson a vállalkozó számára.

A pályarajz felhasználására vonatkozóan tehát elsődlegesen azt kellene vizsgálni, hogy az Sztj. által a szerzőknek biztosított vagyoni jogok közül melyeket, milyen terjedelemben és milyen módon szerzett meg a vállalkozó (akár jogátszállás, akár engedély formájában).

A műpéldány feletti rendelkezési jog kapcsán az eljáró tanács már az előző szakvéleményében is utalt arra, hogy pusztán a csatolt iratanyag alapján nem állapítható meg, milyen, a tervező(k) és a vállalkozó között feltételezhetően fennálló különmegállapodáson alapult a vállalkozónak a tervpéldány, azon belül a pályarajz feletti rendelkezési joga. A felhasználási jogok tekintetében ez a hiányosság szintén fennáll, és a jelen ügyhöz csatolt iratok e kérdésben nem nyújtanak előrelépési lehetőséget. Ennek figyelembevételével csak vélelmezhető az, hogy a pályaterv felhasználási jogaival – harmadik személynek is átengedhető módon – a vállalkozó valamilyen formában rendelkezhetett.

A vállalkozó jogszerzési módjának ismerete hiányában (munkaszerződést, felhasználási szerződést vagy egyéb, a jogszerzés módját tanúsító dokumentációt a szakértő testületnek megküldött iratanyag nem tartalmaz) azonban nem állapítható meg kétséget kizáró módon, hogy a vállalkozó az Sztj.-ben a szerzőknek biztosított jogosítványok közül melyekkel rendelkezett, és melyek maradtak esetlegesen az eredeti jogosult szerző(k) kezében.

Összességében tehát a pályarajz felhasználására vonatkozóan a következő főbb szempontok figyelembevétele szükséges.

- a) A vállalkozó (vagy a szerzőhöz képest bármilyen más személy) a pályarajz tekintetében csak azokkal a felhasználási jogokkal rendelkezhetett, amelyekre a szerző(k)től valamilyen formában maga is harmadik személynek átengedhető jogosultságot szerzett. Ez egyben azt is jelenti, hogy a vállalkozó a közte és az M. Kft. (megbízó) között 2002. október 2-án létrejött tervezői szerződésben is csak e jogokkal kapcsolatosan rendelkezhetett érvényes módon.
- b) Amennyiben a vállalkozó a pályarajz felhasználási jogaival a szerződésben jogszerűen rendelkezett, a megbízó felhasználási jogainak terjedelmét a szerződésben foglaltak, valamint az Sztj. szabályai határozzák meg.

Az ügyben szereplő pályarajz harmadik személynek történő átadására milyen szabályok és kötelezettségek vonatkoznak?

E kérdéssel kapcsolatosan az eljáró tanács utal az előző szakvélemény vonatkozó megállapításaira: a pályarajz esetleges átadása nem a szerző engedélyéhez kötött felhasználási cselekmény, hanem a műpéldány tulajdonjogával rendelkező tervező(k) vagy vállalkozó a polgári jog általános szabályaiból eredő dologi jogi rendelkezési jogának gyakorlása. A pályarajz pusztán átadása tehát szerzői jogilag nem releváns cselekmény, megítélésre a Ptk. rendelkezési joga vonatkozó szabályait kell alkalmazni.

Az eljáró tanács e helyen ismételten utal az előző szakvélemény azon kiegészítésére is, amely szerint pusztán a csatolt iratanyag alapján nem állapítható meg, milyen, a tervező(k) és a vállalkozó között feltételezhetően fennálló különmegállapodáson alapult a vállalkozónak a pályarajz feletti rendelkezési joga. Ez a jelen ügghöz csatolt iratok alapján sem deríthető ki. Amennyiben azonban a folyamatban lévő eljárás során bizonyítást nyer, hogy a vállalkozó e joggal rendelkezett, a megbízó tekintetében a pályarajz harmadik személynek történő átadására a szerződés rendelkezései irányadóak. A tervek, illetve tervrészletek, így a pályarajz harmadik személynek történő átadásáról vagy átengedéséről a szerződés 4. pontja rendelkezik.

Ad 2. A kérdés megválaszolása kizárólag szerzői jogi szempontból tartozik az eljáró tanács kompetenciájába. Ez alapján a kérdést úgy értelmezhetjük, hogy az a jelen ügy alapjául szolgáló tervek, pályarajzok és a kivitelezés egyéb dokumentációi szerzői jogi védelem feltételeinek való megfelelésére irányul. A rendelkezésre álló iratok alapján az ügyben nem merült fel külföldi szerzői jogi elem, ezért az eljáró tanács mindössze arra az elvi megállapításra szorítkozik, hogy a hatályos magyar szerzői jogi rendelkezések értelmében a terveknek, pályarajzoknak és a kivitelezés egyéb dokumentációinak a szerzői jogi védelem megszerzéséhez az egyéniség-eredetiség követelményeinek kell megfelelniük [Szjt. 1. § (3) bek.]: „A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.”. A szerzői jogi védelem e két alapfeltételére a pályarajz tervének vonatkozásában az előző szakvélemény is utalt. Ugyancsak visszautal az eljáró tanács a tervek és egyéb dokumentációk kapcsán az előző szakvélemény azon megállapítására, mely szerint a szerzői jogi védelem szempontjából nincs jelentősége annak, elérték-e a fenti iratok a kivitelezésre alkalmas állapotot.

A műszaki és esetleges egyéb szabályoknak való megfelelés tekintetében az eljáró tanács válaszadásra nem jogosult, mivel ezek a kérdések kívül esnek az Szjt. 101. § (1) és (3) bekezdéseiben meghatározott körön, amennyiben nem minősülnek szerzői jogi jogvitás vagy a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésnek.

Ad 3. Az eljáró tanács a kérdésre adott válaszában kiindulópontként vissza kíván utalni az 1. pont második alkérdésére adott válaszában azon részére, amely szerint csupán vélemezhető az, hogy a vállalkozó a tervek harmadik személynek átengedhető felhasználási jogával rendelkezett.

Ami a megbízó esetleges jogsértését illeti, amennyiben a kérdéses terveket (pályarajzot) fel kívánta használni, erre – attól függően, hogy az adott felhasználási esethez vonatkozóan ki volt jogosult engedélyt adni – vagy az eredeti jogosult szerző(k)től, vagy pedig a vállalkozótól kellett volna felhasználási szerződés formájában engedélyt kérnie. (Sztj. 16. § (1) bekezdés második mondat: „E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.”) Amennyiben ezt nem tette meg, azonban a védelem alá tartozó terveket (pályarajzolatot) szerzői jogi értelemben mégis felhasználta (jelen esetben tipikusan: többszörözte vagy átdolgozta), a megbízó felhasználása jogsértőnek minősül.

A rendelkezésre álló iratok alapján a felek közötti vita tárgya és a vállalkozó büntetőfeljelentésének szerzői jogi alapja az, hogy a vállalkozó – állítása szerint – nem adott engedélyt a megbízónak átadott tervek és tervrészek továbbtervezésére (szerzői jogi terminussal: átdolgozására, Sztj. 29. §), a megbízó azonban az átadott tervdokumentációt mégis felhasználta egy új tervezési eljárás folyamán. A megbízó ezzel szemben azt állítja, hogy a kérdéses pályarajzolatot, illetve a tervdokumentáció további részeit nem használta fel, a gokartpályát a szerződés hatályán kívül eső, új, önálló tervezői folyamat eredményeként kívánta megvalósítani.

A vita fent ismertetett jellegéből adódóan tehát az eljáró tanács az esetleges átdolgozás kérdését alaposabban is megvizsgálta.

A pályarajz felhasználásával kapcsolatosan az előző szakvélemény a következő megállapítást tette:

„A rendelkezésre álló iratok alapján nem lehet kizárni azonban, hogy az átadott terv a későbbiekben szerzői jogi szempontból is minősíthető felhasználás – köztük pl. átdolgozás – alapjául szolgált. Ennek megállapításához azonban arra lenne szükség, hogy az Sz. L. által készített második pályarajz is rendelkezésre álljon.”

A jelenlegi kirendeléshez csatolt iratanyag a kérdéses második pályarajzot is tartalmazta. A két pályarajz összevetése alapján az eljáró tanács az alábbiakat állapította meg.

A második pályarajz az első pályavonalhoz képest több olyan módosítást is tartalmaz, amelyek jórészt már a pályarajzolat körét meghaladó, kivitelezhető tervfázis elérését célozzák. A második pályarajzolat kialakítása során azonban az első pályavonal tervei szolgáltak alapul.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a második pályarajz az első pályarajzon alapul, szerzői jogi értelemben átdolgozásnak tekinthető. Az átdolgozásra irányuló felhasználási engedélyt – amennyiben a pályarajzzal kapcsolatos vagyoni jogok gyakorlására a vállalkozó jogosult – a megbízónak a vállalkozótól kellett volna megszereznie. A rendelkezésre álló

iratok alapján az állapítható meg, hogy a szerződés az átdolgozásra (a szerződés szóhasználatával: továbbtervezésre, l. 4. pont) engedélyt nem adott. Az engedély megszerzését ugyanis a vonatkozó szerződési rendelkezés külön megállapodáshoz kötötte. Amennyiben tehát a megbízó az átdolgozásra egy esetleges másik megállapodásban sem szerzett engedélyt, felhasználása jogosulatlan volt, és az átdolgozás jogsértőnek minősül.

Ad 4. Az esetleges jogsértést illetően a választ az előző pont tartalmazza. A szerzői és szomszédos joghoz kapcsolódó jogok megsértésének tényállásában szereplő két fordulatról való állásfoglalás azonban az eljáró tanács álláspontja szerint nem tartozik a szakértői testület feladatai közé.

Az eljáró tanács ugyanakkor a fenti fordulatok megítélésénél – amennyiben a felhasználás jogosulatlansága beigazolódik – figyelembe veendő szempontnak tartja, hogy az engedélyköteles felhasználások az Sztj.-ben főszabály szerint díjkötelesek [Sztj. 16. § (4) bek.]: *„Ha e törvény másképp nem rendelkezik, a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg, amelynek – eltérő megállapodás hiányában – a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia. A díjazásról a jogosult csak kifejezett nyilatkozattal mondhat le.”* A rendelkezésre álló iratok alapján nem látszik alátámaszthatónak, hogy a szerzői jogok jogosultja a – vélelmezhetően egyébként is jogosulatlan – átdolgozás után díjazást kapott volna.

*Dr. Vékás Gusztáv, a tanács elnöke
Dr. Gondol Daniella, a tanács előadó tagja
Locsmándi Gábor, a tanács szavazó tagja*